

Briselē, 8.3.2018.
COM(2018) 109 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
CENTRĀLAJAI BANKAI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU
KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Finanšu tehnoloģijas rīcības plāns konkurētspējīgākam un inovatīvākam Eiropas
finanšu sektoram**

IEVADS

Finanšu tehnoloģija — tehnoloģiju nodrošināta inovācija finanšu pakalpojumu jomā — pēdējos gados ir būtiski attīstījusies un ietekmē to, kā tiek izstrādāti un sniegti finanšu pakalpojumi. Finanšu tehnoloģija¹ atrodas finanšu pakalpojumu un digitālā vienotā tirgus krustpunktā. Finanšu sektors ir vislielākais digitālo tehnoloģiju lietotājs un būtisks ekonomikas un sabiedrības digitalizācijas veicinātājs. Notiek būtiska sinerģija starp Komisijas Digitālā vienotā tirgus stratēģiju², ES kiberdrošības stratēģiju³, eIDAS regulu⁴ un finanšu pakalpojumu iniciatīvām, piemēram, Rīcības plānu par patēriņa finanšu pakalpojumiem⁵ un Kapitāla tirgu savienības (KTS) vidusposma pārskatu⁶.

Lai gan finanšu inovācija nav jaunums, ir ievērojami palielinājušies ieguldījumi tehnoloģijā un inovācijas temps. Tiek plaši izvērtēti finanšu tehnoloģijas risinājumi, kuros izmanto digitālo identifikāciju, mobilās lietojumprogrammas, mākoņdatošanu, lielo datu analītiku, mākslīgo intelektu, blokķēžu tehnoloģiju un sadalītās virsrāmātas tehnoloģijas. Jaunas tehnoloģijas maina finanšu nozari un to, kā patērētāji un uzņēmumi piekļūst pakalpojumiem, radot iespējas ar finanšu tehnoloģijas risinājumiem nodrošināt labāku piekļuvi finansēm un uzlabot finansiālo integrāciju digitāli saistītiem iedzīvotājiem. Finanšu tehnoloģija ļauj patērētājiem uzņemties vadību, atbalsta darbības efektivitāti un vēl vairāk palielina ES ekonomikas konkurētspēju. Finanšu tehnoloģija ir arī svarīga kapitāla tirgu savienībai. Tā var palīdzēt padziļināt un paplašināt ES kapitāla tirgus, integrējot digitalizāciju, lai ar datu ekonomikas risinājumu starpniecību mainītu darījumdarbības modeļus, piemēram, aktīvu pārvaldības, ieguldījumu starpniecības un produktu izplatīšanas jomā⁷.

Finanšu tehnoloģija arī rada gan iespējas, gan problēmas attiecībā uz normatīvo atbilstību un uzraudzību. Tā var veicināt, racionalizēt un automatizēt atbilstību un ziņošanu un uzlabot uzraudzību. Pakalpojumu sniedzēji var piedāvāt finanšu tehnoloģijā bāzētus atbilstības nodrošināšanas pakalpojumus regulētām vienībām. Tomēr regulētās vienības joprojām ir pašas atbildīgas par savu pienākumu izpildi. Piemēram, vienības, kam piemēro klienta uzticamības pārbaudes prasības atbilstoši nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas regulējumam, nevar atbildību par šo prasību izpildi deleģēt ārējiem pakalpojumu sniedzējiem.

Finanšu tehnoloģija rada arī problēmas, piemēram, ar kiberdrošību saistītus riskus, ar datu, patērētāju un ieguldītāju aizsardzību un tirgus integritāti saistītus jautājumus. **Vispārīgā datu aizsardzības regula un Direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu nodrošina pamatgarantijas attiecībā uz personas datu aizsardzību un ES finanšu sistēmas integritāti pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu. Tehnoloģiju nodrošinātā ES finanšu tirgū ir pilnībā jāievēro šīs pamatgarantijas.** Ar kiberdrošību saistītie

¹ “Finanšu tehnoloģija” ir termins, ar ko finanšu pakalpojumu jomā apzīmē tehnoloģiju nodrošinātu inovāciju, kuras rezultātā var tikt izstrādāti jauni darījumdarbības modeļi, lietojumprogrammas, procesi vai produkti un kura var attiecīgi būtiski ietekmēt finanšu tirgu un iestādes un to, kā tiek sniegti finanšu pakalpojumi. Sk. <http://www.fsb.org/what-we-do/policy-development/additional-policy-areas/monitoring-of-FinTech/>.

² COM(2015) 192 final — Digitālā vienotā tirgus stratēģija Eiropai.

³ JOIN/2017/0450 final — Noturība, novēršana un aizsardzība, veidojot Eiropas Savienībai stipru kiberdrošību.

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Regula (ES) Nr. 910/2014 par elektronisko identifikāciju un uzticamības pakalpojumiem elektronisko darījumu veikšanai iekšējā tirgū un ar ko atceļ Direktīvu 1999/93/EK.

⁵ COM(2017) 139 final — Rīcības plāns par patēriņa finanšu pakalpojumiem: labāki produkti, lielāka izvēle.

⁶ COM(2017) 292 final — Paziņojums par kapitāla tirgu savienības rīcības plāna vidusposma pārskatīšanu.

⁷ Kapitāla tirgu savienības rīcības plāna vidusposma pārskats, [pieejams šeit](#).

riski mazina uzticību un apdraud finanšu sistēmas stabilitāti. Regulāri drošības pārkāpumi⁸ liecina par to, ka kibernetiskie uzbrukumi kļūst par aizvien lielāku problēmu. Ir apņēmīgi jāvērsas pret šādiem uzbrukumiem, lai novērstu un mazinātu jebkādas nelabvēlīgas sekas finanšu sektoram, tā klientiem un lietotājiem. Finanšu sektora noturības pret kibernetiskiem uzbrukumiem uzlabošana ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu to, ka šis sektors ir labi aizsargāts, ka finanšu pakalpojumi tiek sniegti efektīvi un netraucēti visā ES un ka tiek saglabāta patērētāju un tirgus uzticība un palāvība.

Eiropas regulatīvajai un uzraudzības sistēmai būtu jāļauj uzņēmumiem, kas darbojas ES vienotajā tirgū, gūt labumu no finanšu inovācijas un nodrošināt to klientiem vispiemērotākos un pieejamākos produktus. Šai sistēmai būtu arī jānodrošina augsts patērētāju un ieguldītāju aizsardzības līmenis un finanšu sistēmas noturīgums un integritāte. Tehnoloģiju inovācijas sniegtās priekšrocības jau tika izmantotas par pamatu, pārskatot Maksājumu pakalpojumu direktīvu⁹ un Finanšu instrumentu tirgu direktīvu un regulu¹⁰.

Tehnoloģiju inovācija ir radījusi jaunus finanšu aktīvu veidus, piemēram, kriptovalūtu. Šādai kriptovalūtai un tās pamatā esošajai blokķēžu tehnoloģijai ir potenciāls gūt panākumus finanšu tirgos un infrastruktūrās. Tomēr to izmantošana ietver arī riskus, par ko liecina kriptovalūtas lielais nepastāvīgums, krāpšana un darbības trūkumi, kā arī neaizsargātība kriptovalūtas apmaiņas platformās. ES līmenī jau ir veikti pasākumi, lai vērstos pret dažiem konkrētiem riskiem. Komisijas ziņojumā par novērtējumu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskiem¹¹ virtuālo valūtu apdraudējums un neaizsargātība un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riski tika novērtēti kā augsti un pat ļoti augsti. Eiropas likumdevēji 2017. gada decembrī vienojās paplašināt Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvas¹² darbības jomu, tajā iekļaujot virtuālās valūtas apmaiņas platformas un maka pakalpojumu sniedzējus. Eiropas uzraudzības iestādes (EUI) izdeva brīdinājumus par spekulatīvo tirgus vidi virtuālo valūtu jomā un citiem ar kriptovalūtu saistītiem riskiem¹³. Visos brīdinājumos ir norādīts uz faktu, ka

⁸ Finanšu sektors 2016. gadā piedzīvoja kibernetiskus uzbrukumus par 65 % biežāk nekā jebkurš cits sektors. Šādos uzbrukumos tika uzlauzti vairāk nekā 200 miljoni ierakstu, kas ir par 937 % vairāk salīdzinājumā ar 2015. gadu, kad tika uzlauzti mazāk nekā 20 miljoni ierakstu. Avots: IBM "Security trends in the financial services sector", 2017. gada aprīlis

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. novembra Direktīva (ES) 2015/2366 par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū.

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva (ES) 2014/65 par finanšu instrumentu tirgiem un Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Regula (ES) Nr. 600/2014 par finanšu instrumentu tirgiem.

¹¹ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par novērtējumu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskiem, kuri skar iekšējo tirgu un attiecas uz pārrobežu darbībām. COM(2017) 340 final, 26.6.2017.

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai.

¹³ Warning to consumers on Virtual Currencies. EBA/WRG/2013/01 – <https://eba.europa.eu/documents/10180/598344/EBA+Warning+on+Virtual+Currencies.pdf>; EIB atzinums par virtuālajām valūtām – EBA/Op/2014/08 – <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/657547/EBA-Op-2014-08+Opinion+on+Virtual+Currencies.pdf>; ESMA brīdina ieguldītājus par sākotnējo monētu piedāvājumu lielo risku – ESMA50-157-829 – https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma50-157-829_ico_statement_investors.pdf; ESMA brīdina uzņēmumus, kas iesaistīti sākotnējos monētu piedāvājumos, (ICO) par vajadzību ievērot attiecīgās normatīvās prasības – https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma50-157-828_ico_statement_firms.pdf; ESMA, EBI un EAAPI brīdina patērētājus par virtuālo valūtu riskiem — 2018. gada 12. februāris — <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/2120596/Joint+ESAs+Warning+on+Virtual+Currencies.pdf>

ieguldījumi kriptovalūtā ir saistīti ar augstu risku un ka ieguldītājiem var rasties būtiski zaudējumi gan kriptovalūtas nepastāvīguma dēļ, gan arī tirgus nepārredzamības un integritātes trūkuma, darbības trūkumu un kriptovalūtas pakalpojumu un tirdzniecības vietu neaizsargātības dēļ.

Komisija savā nesenajā iniciatīvā pārskatīt Eiropas uzraudzības sistēmu¹⁴ ierosināja, ka Eiropas uzraudzības iestādēm būtu sistemātiski jāņem vērā finanšu tehnoloģija visās to darbībās. Lai atbilstīgi izmantotu inovatīvus finanšu pakalpojumus, kuru pamatā ir dati, būtiska nozīme ir arī Vispārīgajai datu aizsardzības regulai (VDAR), kuru sāks piemērot 2018. gada maijā¹⁵, kā arī priekšlikumam regulai par satvaru nepersonizētu [nepersonisku] datu brīvai aprītei ES¹⁶, kuras mērķis ir nodrošināt nepersonisku datu brīvu aprīti vienotajā tirgū. Turklāt *eIDAS* regulā paredzētā elektroniskās identifikācijas līdzekļu pārrobežu atzīšana sniegs garantijas un mazinās riskus, kas saistīti ar jaunajām tehnoloģijām, vienlaikus atvieglojot klienta uzticamības pārbaudes un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas prasību izpildi un pušu drošu autentificēšanu digitālā vidē.

Finanšu tehnoloģija ir prioritāra joma arī starptautiskā līmenī, piemēram, attiecībā uz G20. Komisija veicina politikas apspriedes Finanšu stabilitātes padomē un citos starptautiskos forumos. Arvien vairāk jurisdikciju ir izstrādājušas regulatīvo un uzraudzības sistēmu, lai pievērstos īpašiem finanšu tehnoloģijas inovācijas veidiem. Ārpus Eiropas regulatori ir pievērsušies galvenokārt maksājumu instrumentiem un pakalpojumiem un alternatīviem finansējuma veidiem, piemēram, kolektīvajai finansēšanai un vienādranga aizdevumiem. Lai palielinātu mijiedarbību ar finanšu tehnoloģijas izstrādātājiem, vairākas uzraudzības iestādes (piemēram, Austrālijā, Kanādā, Amerikas Savienotajās Valstīs, Honkongā, Singapūrā un Japānā) ir izveidojušas finanšu tehnoloģijas centrus. Vairākas iestādes ir arī izstrādājušas izmēģinājuma sistēmas inovatīviem uzņēmumiem, dēvētas par “regulatīvajām smilškastēm” (piemēram, Austrālijā, Honkongā, Singapūrā un Kanādā).

Komisija ir izvirzījusi mērķi atbildēt uz Eiropas Parlamenta aicinājumu¹⁷ un Eiropadomes aicinājumu¹⁸ izveidot vairāk uz nākotni vērstu regulatīvo sistēmu, kas aptver digitalizāciju un rada vidi, kurā finanšu tehnoloģijas produktus un risinājumus var ātri izvērst visā ES, tādējādi gūstot vienotā tirgus apjomradītus ietaupījumus, bet neapdraudot finanšu stabilitāti vai patērētāju un ieguldītāju aizsardzību.

Pamatojoties uz secinājumiem, kas izdarīti pēc sabiedriskās apspriešanas¹⁹ 2017. martā–jūnijā, un ņemot vērā jau piedāvātās iniciatīvas, Komisija uzskata, ka iespējas īstenot plaša

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/european-system-financial-supervision_en#reviewoftheefs.

¹⁵ Ar VDAR tiek izveidots patiess vienotais tirgus personas datu brīvai aprītei ar augstu personas datu aizsardzības līmeni. Finanšu tehnoloģijai pilnībā jāatbilst piemērojamajiem personas datu aizsardzības noteikumiem.

¹⁶ COM(2017) 495.

¹⁷ Eiropas Parlaments ir aicinājis Komisiju “darbā pie *FinTech* piemērot samērīgu, transversālu un visaptverošu pieeju” — “Ziņojums par *FinTech*: tehnoloģijas ietekme uz finanšu sektora nākotni”; Ekonomikas un monetārā komiteja, referente: Cora van Nieuwenhuizen, 2016/2243(INI), 2017. gada 28. aprīlis.

¹⁸ EUCO 14/17, CO EUR 17, CONCL 5, sk. <http://www2.consilium.europa.eu/media/21617/19-euco-final-conclusions-lv.pdf>

Eiropadome “aicina Komisiju nākt klajā ar vajadzīgajām iniciatīvām, lai stiprinātu pamatnosacījumus nolūkā dot iespēju ES izpētīt jaunus tirgus, izmantojot uz risku balstītas radikālas inovācijas, un atkārtoti apstiprināt šīs nozares vadošo lomu”, 2017. gada 19. oktobris.

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/finance-consultations-2017-fintech_en

apjoma legislatīvu vai regulatīvu darbību vai reformu ES līmenī šajā procesa posmā ir ierobežotas. Tomēr ir pamatoti ES īstenot vairākas mērķtiecīgas iniciatīvas, lai aptvertu finanšu sektora digitalizāciju.

1. INOVATĪVU DARĪJUMDARBĪBAS MODEĻU IESPĒJOŠANA ES MĒROGĀ

1.1. Inovatīvu darījumdarbības modeļu iespējošana visā ES, nosakot skaidras un konsekventas licencēšanas prasības

Finanšu sektorā uzņēmumu uzraudzību un atļauju izsniegšanu tiem veic, pamatojoties uz to darbībām, pakalpojumiem vai produktiem un neatkarīgi no tā, vai tie izmanto tradicionālus vai inovatīvus līdzekļus pakalpojumu sniegšanai. Atkarībā no piedāvātajiem pakalpojumiem un produktiem atļaujas uzņēmumiem var izsniegt — un to darbību var reglamentēt — atbilstoši ES vai valsts tiesību aktiem, vai arī tiem var nepiemērot ar finanšu pakalpojumiem īpaši saistītu regulējumu.

Atļauju izsniegšanas prasības ļauj efektīvi uzraudzīt pakalpojumu sniedzējus, lai nodrošinātu tirgu stabilitāti, integritāti un godīgumu. Tās arī nodrošina patērētāju un ieguldītāju aizsardzību. Turklāt vienoti darbības nosacījumi ļauj ES finanšu pakalpojumu uzņēmumiem, kam ir to uzņēmējas dalībvalsts pienācīgi izsniegta atļauja un ko uzrauga to uzņēmēja dalībvalsts, izmantot Eiropas atļauju. Minētā atļauja sniedz šādiem uzņēmumiem iespēju sniegt savus pakalpojumus visās citās dalībvalstīs un izvērst darbību visā ES vienotajā tirgū.

Respondenti finanšu tehnoloģijas apspriešanā pauda uzskatu, ka lielākā daļa inovatīvu darījumdarbības modeļu var darboties atbilstoši spēkā esošajiem ES noteikumiem, ņemot vērā, ka ES tiesiskais regulējums ļauj atļauju izsniegšanas procesā brīvi piemērot proporcionalitātes principu.

Tomēr uzraudzības iestādes var izmantot atšķirīgas pieejas, lai noteiktu piemērojamo ES tiesisko regulējumu un piemērotu proporcionalitātes principu inovatīvu darījumdarbības modeļu²⁰ licencēšanā. Eiropas Banku iestāde konstatēja atšķirības atļauju izsniegšanas un reģistrācijas kārtībā²¹ — tā ir joma, kam turpmāk jāpievērš uzmanība. EAAPĪ novēroja līdzīgas tendences²². Arī Eiropas Centrālā banka (ECB) nesen sāka apspriedes attiecībā uz “Norādījumiem par iesniegumu *FinTech* kredītiestādes licences saņemšanai novērtēšanu”²³.

Ne vienmēr uz jauniem finanšu pakalpojumiem var pilnīgi attiecināt pašreizējo ES regulatīvo sistēmu; tas attiecas uz kolektīvajām un vienādranga darbībām jaunuzņēmumiem un uzņēmumiem, kas izvērš savu darbību. Liels skaits respondentu finanšu tehnoloģijas apspriešanā uzsvēra, ka kolektīvo ieguldījumu un kolektīvo aizdevumu darbībām sniegs labumu pārdomāta un samērīga ES regulatīvā sistēma. Vienpadsmit dalībvalstis jau ir noteikušas speciālus režīmus, kas bieži ir pretrunīgi un traucē kolektīvās finansēšanas pakalpojumu vienotā tirgus attīstībai. Vienota ES regulējuma trūkums arī ierobežo kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēju spēju izvērst savu darbību vienotajā tirgū galvenokārt pretrunīgo valsts uzraudzības un regulējuma pieeju dēļ. Šajā rīcības plānā ierosinātais ES regulējums piedāvās visaptverošu Eiropas atļauju piešķiršanas režīmu tiem tirgus

²⁰ Piemēram, tiešsaistes platformas, kas darbojas kā brokeri/starpnieki, vienādranga aizdevumu apdrošināšana, virtuālās valūtas un automatizētas ieguldījumu konsultācijas, sākotnējie virtuālās valūtas piedāvājumi u. c.

²¹ <https://www.eba.europa.eu/-/eba-publishes-a-discussion-paper-on-its-approach-to-FinTech>.

²² <https://eiopa.europa.eu/Publications/Reports/Sixth%20Consumer%20Trends%20report.pdf>

²³ <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2017/html/ssm.pr170921.lv.html>.

dalībniekiem, kuri nolems darboties kā Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēji (*ECSP*). Šāds satvars radīs kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem stimulus izvērst savu darbību, vienlaikus nodrošinot pietiekamu aizsardzību ieguldītājiem un projektu izstrādātājiem.

Ir vajadzīgi papildu centieni, lai apzinātu atšķirīgas licencēšanas prasības, kas skar finanšu tehnoloģijas uzņēmumus. Turpmākie pasākumi cita starpā varētu būt šādi:

- pakalpojumiem piemērojamā ES tiesiskā regulējuma precizēšana;
- novērtējums par to, vai ir vajadzība ieviest ES tiesisko regulējumu, lai aptvertu jaunus inovatīvus darījumdarbības modeļus, un
- norādījumu sniegšana valstu uzraudzības iestādēm, lai nodrošinātu lielāku konvergenci starp valstu regulējuma režīmiem.

Turklāt uzraudzības iestādes ir veikušas novērtējumus par norisēm kriptovalūtas tirgos un par sākotnējo virtuālās valūtas piedāvājumu (*ICO*) — kas ir jauns naudas piesaistes veids, izmantojot tā dēvētās “monētas” jeb “žetonus”, — parādīšanos tirgos. Lai gan šāda žetonu pārdošana var piedāvāt uzņēmumiem jaunus un inovatīvus kapitāla piesaistes veidus, tā var arī radīt acīmredzamus riskus ieguldītājiem. Spekulatīvi ieguldījumi kriptovalūtā un *ICO* žetonos pakļauj ieguldītājus būtiskam tirgus riskam un krāpšanas un kibernetikas drošības apdraudējuma riskiem, ko rada apmaiņas platformas un pakalpojumu sniedzēji, kuri ļauj ieguldītājiem pirkt vai paši tur vai tirgo kriptovalūtu un žetonus. Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (*ESMA*) 2017. gada novembrī izdeva divus paziņojumus²⁴, lai informētu ieguldītājus par iespējamajiem riskiem, ko rada konkrēti *ICO*, un atgādinātu *ICO* iesaistītajiem uzņēmumiem, ka šādām darbībām var būt piemērojami spēkā esošie ES tiesību akti atkarībā no uzņēmumu konkrētās struktūras un iezīmēm. Iestādes ES un visā pasaulē izvērtē *ICO* un regulējumu, kas var būt tiem piemērojams, savukārt Ķīnā un Dienvidkorejā tie ir aizliegti.

Nemot vērā kriptovalūtas cenas straujo kāpumu un nepastāvīgumu pēdējos mēnešos, ir vajadzīga labāka izpratne par riskiem un iespējām, ko rada kriptovalūtas izmantošana, kā arī labāka izpratne par ES regulējuma piemērojamību. Tomēr kriptovalūta un žetoni var arī izvairīties no regulējuma un no pārredzamības, pārvaldības un ieguldītāju aizsardzības mērķiem, kas noteikti ar regulējumu. Pēc Eiropas Komisijas lūguma visas trīs Eiropas uzraudzības iestādes (*EUI*) 2018. gada februārī publicēja kopīgu brīdinājumu ieguldītājiem un lietotājiem par riskiem, kas saistīti ar kriptovalūtas pirkšanu²⁵. Arī izmaiņas Ceturtajā direktīvā par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, par kurām Eiropas Parlaments un Padome vienojās 2017. gada decembrī, mazinās anonimitāti un palielinās darījumu izsekojamību, nosakot kriptovalūtas apmaiņas platformām un depozitāro maku pakalpojumu sniedzējiem Eiropas Savienībā pienākumu identificēt klientus un veikt uzticamības pārbaudi.

Ir vajadzīgs novērtējums par pašreizējās ES regulatīvās sistēmas atbilstību attiecībā uz sākotnējiem virtuālās valūtas piedāvājumiem un kriptovalūtu plašākā nozīmē. No vienas

²⁴ <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esma-highlights-ico-risks-investors-and-firms>, 2017. gada 13. novembris

²⁵ *ESMA*, *EBI* un *EAAP* brīdina patērētājus par virtuālo valūtu riskiem — 2018. gada 12. februāris — <https://www.esa.europa.eu/documents/10180/2120596/Joint+ESAs+Warning+on+Virtual+Currencies.pdf>

puses, būtu jāizvirza mērķis nodrošināt, lai ES uzņēmumi, ieguldītāji un patērētāji varētu izmantot šīs tehnoloģiju inovācijas sniegtās priekšrocības taisnīgā un pārredzamā sistēmā, lai Eiropa kļūtu par līderi, izstrādājot jaunus veidus, kā ātri finansēt augošus uzņēmumus. No otras puses, būtu pienācīgi jāvērsas pret iespējamiem riskiem, kas saistīti ar finanšu stabilitāti, tirgus integritāti, ieguldītāju un patērētāju aizsardzību, personas datu aizsardzību un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu. Tā kā kriptovalūta tiek lietota visā pasaulē, būtiska nozīme būs starptautiskai koordinācijai un konsekvencei, piemēram, G20, Finanšu stabilitātes padomes (FSP) un starptautisku standartu noteikšanas iestāžu ietvaros. Komisija sadarbosies ar uzraudzības iestādēm, regulatoriem, nozari un pilsonisko sabiedrību gan ES, gan starptautiski, lai noteiktu jebkādu atbilstošu turpmākās rīcības virzienu.

1. ierāmējums

- 1. Kopā ar šo paziņojumu Komisija iesniedz priekšlikumu ES regulai par kolektīvo ieguldījumu un kolektīvo aizdevumu pakalpojumu sniedzējiem (ECSP) uzņēmumiem. Priekšlikuma mērķis ir nodrošināt atbilstošu un samērīgu regulatīvo sistēmu, kas ļauj kolektīvās finansēšanas platformām, kuras to vēlas, darboties pārrobežu mērogā ar visaptverošu atļauju piešķiršanas režīmu, kam piemēro vienotu uzraudzību.**
- 2. Komisija aicina Eiropas Uzraudzības iestādes līdz 2019. gada 1. ceturksnim apzināt pašreizējās inovatīvu finanšu tehnoloģijas uzņēmējdarbības modeļu pilnvarošanas un licencēšanas pieejas. Jo īpaši tām būtu jāizpēta, kā valsts iestādes piemēro finanšu pakalpojumu tiesību aktos noteikto samērīgumu un elastību. Attiecīgā gadījumā EUI būtu jāizdod pamatnostādnes par pieejām un procedūrām vai jāiesniedz Komisijai ieteikumi par vajadzību pielāgot ES tiesību aktus finanšu pakalpojumu jomā.**
- 3. Komisija 2018. gadā kopā ar EUI, Eiropas Centrālo banku un FSP, kā arī citām starptautiskām standartu noteikšanas iestādēm turpinās uzraudzīt norises kriptovalūtas un sākotnējo virtuālās valūtas piedāvājumu jomā. Pamatojoties uz risku, iespēju un piemērojamās regulatīvās sistēmas atbilstības novērtējumu, Komisija novērtēs, vai ir vajadzīga regulatīva darbība ES līmenī.**

1.2. Tirgus dalībnieku konkurences un sadarbības palielināšana, ieviešot vienotus standartus un sadarbspējīgus risinājumus

Lai varētu izstrādāt un sniegt finanšu pakalpojumus, ir vajadzīga dažādu vērtības ķēdē iesaistīto uzņēmēju sadarbība un mijiedarbība. ES mēroga finanšu tehnoloģijas tirgus nevarēs pilnvērtīgi īstenot savu potenciālu, ja nebūs izstrādāti atklāti standarti, kas palielina konkurenci, uzlabo sadarbību un vienkāršo datu pieejamību un apmaiņu starp tirgus dalībniekiem.

Ir dažādi veidi, kā īstenot sadarbību. Uzņēmumi vai tehnoloģijas nodrošinātāji var izstrādāt *ad hoc* saskarnes, un citām pusēm ir tām jāpieļāgojas. Vēl viena pieeja ir vienoties par sadarbības standartiem visam tirgum, lai tādējādi samazinātu tā darba apjomu, kas jāiegulda pakalpojumu sniedzējiem, lai veiktu datu apmaiņu ar dažādām platformām. Standartu noteikšanas procesu pamatā jābūt atvērtības, pārredzamības un vienprātības principiem

saskaņā ar [Regulu \(ES\) Nr. 1025/2012 par Eiropas standartizāciju](#). Lai standarti veicinātu konkurenci, dalībai jābūt neierobežotai un standartu pieņemšanas procedūrai jābūt pārredzamai, ļaujot ieinteresētajām personām būt faktiski informētām par standartizācijas darbu. Efektīva piekļuve standartam būtu jānodrošina taisnīgi, pamatoti un bez diskriminācijas.

Lielākā daļa respondentu finanšu tehnoloģijas apspriešanā uzsvēra, ka prioritāte ir izstrādāt standartus, veicināt to pieņemšanu un nodrošināt sistēmu sadarbību. Vēlamās pieejas īstenošanā vadību uzņemsies nozare un tirgus dalībnieki, izstrādājot vispārējus standartus, nevis vietējus vai reģionālus standartus. Ir īpaši vajadzīga lielāka standartizācija blokķēžu / sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju, lietojumprogrammu saskarņu un identitātes pārvaldības jomā. Pārskatītā Maksājumu pakalpojumu direktīva, kas ir piemērojama no 2018. gada janvāra, ir interesants testpiemērs — bankām ir pienākums atvērt atbilstošus saziņas kanālus finanšu tehnoloģijas uzņēmumiem to pakalpojumu sniegšanai, pamatojoties uz piekļuvi maksājumu kontiem. Izstrādājot standartizētas lietojumprogrammu saskarnes, tiks radīti vienlīdzīgi konkurences apstākļi, kas ļaus ieviest jaunus un uzlabotus pakalpojumus patiesi atvērtā vidē, vienlaikus ievērojot augstus personas datu aizsardzības un patērētāju aizsardzības standartus.

2. ierāmējums

- 1. Komisija palīdzēs līdz 2018. gada 4. ceturksnim izstrādāt ciešāk koordinētas pieejas attiecībā uz standartiem finanšu tehnoloģijai, sadarbojoties ar lielākajām standartu noteikšanas struktūrām, piemēram, Eiropas Standartizācijas komiteju un Starptautisko Standartizācijas organizāciju, tostarp blokķēžu tehnoloģijas jomā.**
- 2. Komisija veicina un atbalstīs tirgus dalībnieku kopīgos centienus līdz 2019. gada vidum izstrādāt standartizētas lietojumprogrammu saskarnes, kas atbilst Maksājumu pakalpojumu direktīvai un Vispārīgajai datu aizsardzības regulai, kā pamatu atvērtai Eiropas banku ekosistēmai, kas aptver maksājumu kontus un citus kontus.**

1.3. Inovatīvu darījumdarbības modeļu ieviešanas veicināšana visā ES ar inovācijas veicinātāju starpniecību

Inovatīvi uzņēmumi ievieš tirgū jaunus produktus vai nodrošina veidus, kā sniegt labi zināmus pakalpojumus inovatīvos veidos vai par konkurētspējīgākām cenām. Novatoriem ir jāspēj izvērst savu pakalpojumu klāstu, aptverot pēc iespējas plašāku klientu bāzi, lai tādējādi palielinātu apjomradītu ietaupījumu īpatsvaru. Lai pilnvērtīgi izmantotu vienotā tirgus priekšrocības, novatoriem jāspēj izmantot Eiropas atļauju. Šajā nolūkā ir jāizpilda regulatīvas prasības, kas var būt sarežģīti. Tas īpaši attiecas uz jaunizveidotiem uzņēmumiem un uzņēmumiem, kas izmanto inovatīvas tehnoloģijas vai modeļus, kuri var atšķirties no standarta prakses, kāda ir spēkā noteikumu pieņemšanas brīdī.

Inovatīvas pieejas un tehnoloģijas arī sarežģī finanšu uzraudzības iestāžu uzdevumu izlēmēt, vai izsniegt vai neizsniegt atļauju uzņēmumam vai darbībai, un uzdevumu noteikt, kā izpildīt uzraudzības pienākumus. Komisijas rīkotajā sabiedriskajā apspriešanā saņemtās atbildes liecina, ka uzraudzības iestādēm ir ļoti liela vēlme labāk saprast jaunākās finanšu tehnoloģijas tendences un pastiprināt saziņu ar uzņēmumiem un citiem tehnoloģijas nodrošinātājiem.

ES 13 dalībvalstis ir izveidojušas tā dēvētos “finanšu tehnoloģijas veicinātājus” (inovācijas centrus²⁶ jeb “regulatīvās smilškastēs”²⁷), kas sniedz vispārīgus norādījumus uzņēmumiem atļauju izsniegšanas procesā. Tie ļauj šādiem uzņēmumiem ātrāk piekļūti tirgum un labāk saprast noteikumus un uzraudzības iestāžu prasības. Veicinātāji var arī sniegt norādījumus izveidotām finanšu iestādēm. Uzraudzības iestādēm šādas pieejas nodrošina svarīgu informācijas avotu, kas palīdz tām labāk saprast inovatīvus darījumdarbības modeļus un tirgus norises agrīnā posmā.

Ar “regulatīvajām smilškastēm” tiek pilnveidota ideja par inovācijas centriem, izveidojot vidi, kur uzraudzību pielāgo inovatīviem uzņēmumiem vai pakalpojumiem. Valstu kompetentās iestādes piemēro attiecīgos ES tiesību aktus finanšu pakalpojumu jomā. Tomēr šie noteikumi ietver rīcības brīvību attiecībā uz šajos noteikumos iekļauto samērības un elastīguma principu piemērošanu. Tas var būt īpaši noderīgi tehnoloģiju inovācijas kontekstā.

“Smilškastēs” pieeju ir atbalstījuši nozari pārstāvošie sabiedriskās apspriešanas respondenti. Valsts iestādes pauda dažādus viedokļus — dažas uzraudzības iestādes uzskata, ka šādas iniciatīvas neietilpst to pilnvarās, turpretī uzraudzības iestādes, kas atbalsta “smilškastēs”, uzskata, ka līdzīgas iniciatīvas jāuzņemas citām iestādēm. Konsekventa pieeja uzraudzības iestāžu starpā veicinās inovācijas izvēršanu visā ES vienotajā tirgū.

EBI, EAAPI un ESMA nesen apzināja pašreizējos inovācijas veicinātājus visā ES. Komisija vēlētos, lai vēl aktīvāk tiktu apzināta paraugprakse visā ES un noteikti vienoti principi un kritēriji inovācijas centriem un “regulatīvajām smilškastēm”. Citi turpmākie pasākumi varētu būt inovācijas centru izveides veicināšana visās dalībvalstīs un to darbību koordinācija. Galu galā varētu tikt apsvērta iespēja izveidot ES izmēģinājuma sistēmu jaunu tehnoloģiju pieņemšanai un pielāgošanai.

²⁶ Sk. EBA/DP/2017/02 — “Inovācijas centrs” ir institucionāla struktūra, kurā regulētas vai neregulētas vienības (t. i., uzņēmumi, kam nav izsniegta atļauja) apspriež ar kompetento iestādi ar finanšu tehnoloģiju saistītus jautājumus (apmainās ar informāciju un viedokļiem utt.) un lūdz skaidrojumu par darījumdarbības modeļu atbilstību regulatīvajai sistēmai vai par regulatīvajām/licencēšanas prasībām (t. i., individuālus norādījumus uzņēmumam par piemērojamo noteikumu interpretāciju).

²⁷ Sk. EBA/DP/2017/02 — “Regulatīvās smilškastēs” nodrošina finanšu iestādēm un nefinanšu uzņēmumiem kontrolētu telpu, kur tie var izmēģināt inovatīvus finanšu tehnoloģijas risinājumus ar iestādes atbalstu noteiktā laikposmā, tādējādi ļauj tiem novērtēt un izmēģināt savus darījumdarbības modeļus drošā vidē.

3. ierāmējums

1. Komisija aicina EUI turpināt darbu, kas veikts, lai apzinātu valsts uzraudzības iestāžu izveidotos finanšu tehnoloģijas veicinātājus, un sagatavot plašāku analīzi un apzināt paraugpraksi līdz 2018. gada 4. ceturksnim, un — attiecīgā gadījumā — izdot pamatnostādnes par šādiem veicinātājiem.
2. Komisija aicina kompetentās iestādes dalībvalstu un ES līmenī uzņemties iniciatīvu, lai veicinātu inovāciju, pamatojoties uz šo paraugpraksi, un aicina EUI veicināt uzraudzības iestāžu sadarbību, tostarp informācijas par inovatīvām tehnoloģijām koordinēšanu un izplatīšanu, inovācijas centru un “regulatīvo smilškastu” izveidi un darbību un uzraudzības prakses konsekvenci.
3. Pamatojoties uz EUI paveikto, Komisija līdz 2019. gada 1. ceturksnim iesniedz ziņojumu par paraugpraksēm attiecībā uz “regulatīvajām smilškastēm”.

2. ATBALSTS TEHNOLOĢIJU INOVĀCIJAS APGUBEI FINANŠU SEKTORĀ

2.1. Pārskats par spēkā esošo noteikumu piemērotību un garantiju nodrošināšanu jaunām tehnoloģijām finanšu sektorā

Tehnoloģiju neitralitāte ir viens no Komisijas politikas virzienu pamatprincipiem.

Tomēr ES noteikumi, kas stājušies spēkā pirms inovatīvu tehnoloģiju parādīšanās, praksē var nebūt vienmēr tehnoloģiski neitrāli attiecībā uz šīm inovācijām. Sabiedriskās apspriešanas respondenti ir, piemēram, norādījuši, ka pastāv prasības vai tiek uzskatīts par vēlamāku iesniegt informāciju papīra formātā vai nodrošināt iesniedzēja fizisku klātbūtni. Par problēmu attiecībā uz finanšu tehnoloģijas risinājumiem tika uzskatīts arī fakts, ka patērētāju un uzņēmumu identificēšanai tiešsaistē nav skaidru un saskaņotu procesu, kas pilnīgi atbilstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas un datu aizsardzības noteikumiem. Tāpat respondenti puda bažas par to, ka ieguldījumi programmatūrā ir mazāk pievilcīgi atbilstoši pašreizējiem bankām noteiktajiem prudenciālajiem noteikumiem, kas paredz, ka ES banku ieguldījumi programmatūrā ir jāatskaita no to pašu kapitāla, atšķirībā no labvēlīgākā režīma, kādu piemēro bankām Amerikas Savienotajās Valstīs.

Komisija jau ir pievērsusi uzmanību dažiem šiem jautājumiem. Rīcības plānā par patēriņa finanšu pakalpojumiem²⁸ Komisija paziņoja par savu ieceri veicināt e-identifikācijas un attālo “pazīsti savu klientu” procesu pārrobežu atzīšanu. Mērķis ir sniegt bankām iespēju digitāli identificēt patērētājus atbilstoši nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas un datu aizsardzības prasībām, pilnvērtīgi izmantojot *eIDAS* paredzētos elektroniskās identifikācijas un autentifikācijas rīkus. Lai veicinātu elektroniskās identifikācijas un autentifikācijas izmantošanu, Komisija izveidoja²⁹ speciālu ekspertu grupu elektroniskās identifikācijas un attālo “pazīsti savu klientu” procesu jautājumos. Papildu problēmas regulējuma jomā var radīt

²⁸ COM(2017)139 final.

²⁹ Komisijas Lēmums C(2017)8405, 2017. gada 14. decembris.

revolucionāru tehnoloģiju, piemēram, sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju un mākslīgā intelekta, apguve. Jāpievēršas prasībām attiecībā uz informācijas sniegšanu papīra formātā. Sabiedriskajā apspriešanā saņemtajās atbildēs ir paustas bažas, ka šādu tehnoloģiju izmantošanu var kavēt vai ierobežot spēkā esošie noteikumi, piemēram,

- uz blokķēžu tehnoloģiju bāzētu lietojumprogrammu izmantošanā var rasties jurisdikcijas jautājumi par piemērojamiem tiesību aktiem un atbildību;
- var būt nepieciešams precizējums par viedlīgumu spēkā esību un izpildāmību;
- pastāv neskaidrības par *ICO* juridisko statusu un tiem piemērojamiem noteikumiem, kā jau izklāstīts 1.1. punktā iepriekš.

Ir vajadzīga plašāka analīze, lai novērtētu, cik tāl finanšu pakalpojumu tiesiskais regulējums ir neitrāls attiecībā uz tehnoloģiju un spējīgs pielāgoties finanšu tehnoloģijas inovācijai, un vai šis regulējums ir jāpielāgo minēto mērķu sasniegšanai. Vienlaikus ir nepieciešams arī nodrošināt finanšu stabilitātes, patērētāju un ieguldītāju aizsardzības, kā arī nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanas prasību ievērošanu.

4. ierāmējums

Komisija izveidos ekspertu grupu, kas līdz 2019. gada 2. ceturksnim novērtēs, vai finanšu pakalpojumu regulatīvajā sistēmā pastāv nepamatoti regulatīvi šķēršļi finanšu inovācijai.

2.2. Mākoņpakalpojumu šķēršļu likvidēšana

Mākoņdatošana var palielināt finanšu pakalpojumu pamatā esošās digitālās infrastruktūras efektivitāti. Datu apstrādes un uzglabāšanas jaudas nodrošināšanas uzticēšana ārpus pakalpojumu sniedzējiem var samazināt uzņēmumu izmaksas, kas saistītas ar izmitināšanu, infrastruktūru un programmatūru, un palīdzēt uzlabot IT izdevumu racionalizāciju. Vienlaikus tā var nodrošināt lielāku veiktspēju, elastīgumu un spēju pielāgoties.

Regulētiem uzņēmumiem, kas darbības uztic ārējiem mākoņpakalpojumu sniedzējiem, ir jāizpilda visas tiesiskās prasības (piemēram, attiecībā uz risku pienācīgu pārvaldību, datu aizsardzību un atbilstošu pārraudzību, ko īsteno uzraudzības iestādes). Ieinteresētās personas, kas piedalījās Komisijas rīkotajā apspriešanā, puda bažas, ka neskaidrības par finanšu uzraudzības iestāžu prasībām ierobežo šādu mākoņdatošanas pakalpojumu izmantošanu. Šādas neskaidrības īpaši izraisa valsts noteikumu nesaskaņotība un atšķirīga ārpus pakalpojumu noteikumu interpretācija³⁰.

³⁰ Respondenti finanšu tehnoloģijas apspriešanā ierosināja, ka standartizētos līgumos starp mākoņpakalpojumu sniedzējiem un finanšu pakalpojumu sniedzējiem varētu vairāk ietvert attiecīgās nozares regulatīvos ierobežojumus (piemēram, revīzijas pienākumus vai prasības par pārbaudēm uz vietas). Publisko iestāžu noteiktie datu lokalizācijas ierobežojumi ir vēl viens būtisks šķērslis, ko norādīja respondenti. Finanšu un uzraudzības iestādes arī norādīja, ka īpaši koncentrēta mākoņpakalpojumu tirgus kontekstā risku rada lielā atkarība no vairākiem trešo valstu pakalpojumu sniedzējiem, un uzsvēra vajadzību novērst Eiropas finanšu iestāžu piesaistīšanu piegādātājiem.

EBI nesen publicēja ieteikumus par darbību uzticēšanu ārējiem mākoņpakalpojumu sniedzējiem³¹. ESMA kā kredītreitingu aģentūru un darījumu reģistru tiešā uzraudzītāja izpēta šos jautājumus un plāno 2018. gadā precizēt, kādas prasības šiem uzņēmumiem ir jāizpilda, kad tie uztic darbību veikšanu ārējiem mākoņpakalpojumu sniedzējiem. Darbību uzticēšana ārējiem mākoņpakalpojumu sniedzējiem ir arī daļa no EAAPI pilnvarām apdrošināšanas tehnoloģiju jomā. Tomēr šim jautājumam ir jāpievērš lielāka uzmanība, ne tikai šo esošo iniciatīvu kontekstā. Lielāku noteiktību varētu panākt, ja uzraudzības prasības tiktu formulētas kā oficiālas EUI pamatnostādnes³².

Komisijas priekšlikumā regulai, ar ko izveido satvaru nepersonisko datu brīvai aprītei ES, ir noteikts mērķis novērst nepamatotus datu lokalizācijas ierobežojumus un tādējādi atrisināt vienu no galvenajām identificētajām problēmām. Priekšlikumā ir arī aplūkoti ar mākoņpakalpojumiem saistīti jautājumi, piemēram, tādas situācijas novēršana, ka pārdevēji ir piesaistīti mākoņpakalpojumu sniedzējiem. Lai veicinātu ierosinātās regulas īstenošanu konkrēti attiecībā uz mākoņpakalpojumu izmantošanu, Komisija 2018. gadā rīkos kopējas sanāksmes attiecīgām ieinteresētām personām — mākoņpakalpojumu lietotājiem, mākoņpakalpojumu sniedzējiem un regulatīvām iestādēm.

5. ierāmējums

- 1. Komisija aicina EUI līdz 2019. gada 1. ceturksnim izpētīt vajadzību izstrādāt pamatnostādnes par darbību uzticēšanu ārējiem mākoņpakalpojumu sniedzējiem.**
- 2. Saistībā ar Paziņojumu par Eiropas datu ekonomikas veidošanu Komisija aicina mākoņpakalpojumu jomas ieinteresētās personas izstrādāt starpnozaru pašreglamentējošus rīcības kodeksus, lai atvieglotu mākoņpakalpojumu sniedzēju maiņu. Komisija arī aicinās finanšu sektora pārstāvjus atvieglot datu pārnešanu arī finanšu iestādēm.**
- 3. Šajā saistībā Komisija atbalsta un veicina standarta līgumu klauzulu izstrādi finanšu iestāžu darbību uzticēšanai ārējiem mākoņpakalpojumu sniedzējiem, par pamatu izmantojot starpnozaru mākoņpakalpojumu jomas ieinteresēto personu centienus, ko Komisija jau veicina, un nodrošinot finanšu sektora iesaisti šajā procesā. Šis darbs būtu jāveic struktūrai, kurā ir proporcionāli apvienoti finanšu sektora uzņēmumi un mākoņpakalpojumu sniedzēji, īpaši pievēršoties revīzijas prasībām, ziņošanas prasībām vai ārpaikalpojumu sniedzējiem uzticēto darbību būtiskuma noteikšanai.**

³¹ EBA/REC/2017/03, *Recommendations on outsourcing to cloud service providers*, 2017. gada decembris, [pieejami šeit](#).

³² Attiecībā uz prasībām par personas datu aizsardzības tiesību aktiem, VDAR ietvaros jau tiek reglamentēta datu aizsardzības uzraudzības iestāžu veikta pieeju saskaņošana.

2.3. Finanšu tehnoloģijas lietojumprogrammu iespējošana ar ES blokķēžu iniciatīvu

Blokķēžu un sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas, visticamāk, ļaus gūt nozīmīgu progresu, kas mainīs to, kā notiek informācijas vai aktīvu apmaiņa, validēšana, koplietošana un pieejamība ar digitālo tīklu starpniecību. Nākamajos gados tās turpinās attīstīties un kļūs par vienu no digitālās ekonomikas un sabiedrības pamatkomponentiem.

Ir svarīgi nesajaukt blokķēžu tehnoloģijas un kriptovalūtu (minēta iepriekš), kas ir tikai viens no blokķēžu lietojuma veidiem. Blokķēdes var būt pamatā ļoti dažādām lietojumprogrammām dažādos sektoros, kas var neaprobežoties ar kriptovalūtu vai finanšu tehnoloģiju.

Finanšu sektors ir bijis vadošais sektors blokķēžu potenciāla izpētē ar daudziem koncepcijas pamatojumiem un pilotprojektiem ļoti dažādās jomās, tādās kā maksājumi, vērtspapīri, noguldījumi un aizdevumi, kapitāla piesaiste, ieguldījumu pārvaldība, tirgus nodrošināšana, tirdzniecība un pēctirdzniecība, kā arī tirdzniecības finansēšana un ziņošana (piemēram, regulējuma tehnoloģija).

Sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijām un blokķēdēm ir liels potenciāls veicināt vienkāršošanu un efektivitāti visā jaunas infrastruktūras un procesu izstrādē. Šīs tehnoloģijas var kļūt par galvenajām tehnoloģijām nākotnes finanšu pakalpojumu infrastruktūrā. Attiecībā uz visietekmīgākajām lietojumprogrammām būs vajadzīga cieša sadarbība starp vēsturiskajiem tirgus dalībniekiem, novatoriem un regulatoriem, lai nodrošinātu veiksmīgu un izdevīgu īstenošanas virzību. Potenciālo lietojumprogrammu klāsts ir ļoti plašs un būtu cieši jāuzrauga.

Lai gan blokķēžu tehnoloģijas vēl ir to attīstības agrīnā posmā, ir jāņem vērā vairākas problēmas un riski. ES Blokķēžu novērošanas centrs un forums³³, kas tika atvērts 2018. gada februārī uz divu gadu periodu, ir izvirzījis mērķi uzraudzīt tendences un norises, apkopojot zināšanas, lai pievērstos nozaru un starpnozaru jautājumiem, un izpētīt kopīgus risinājumus un blokķēžu pārrobežu izmantošanas gadījumus. Eiropas Parlaments arī atbalstīja Eiropas Finanšu pārredzamības vārtejas (*EFTG*) ieviešanu; tas ir pilotprojekts, kurā izmanto sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju, lai atvieglotu piekļuvi informācijai par visiem ES regulētu vērtspapīru tirgu biržas sarakstos iekļautajiem uzņēmumiem Pārredzamības direktīvas³⁴ kontekstā. Šīs iniciatīvas mērķis ir palielināt ES regulēto tirgu pārredzamību, veicinot gan tirgus integrāciju, gan tirgus likviditāti, atbilstoši kapitāla tirgu savienības mērķiem. Eiropas Komisija ieviesa arī, piemēram, blokķēžu tehnoloģiju rūpniecības strukturālajām pārmaiņām (*#Blockchain4EU*) un koncepcijas pamatojumu blokķēžu tehnoloģijas izmantošanai, lai atvieglotu akcīzes nodokļu iekasēšanu.

Nemot vērā blokķēžu ietekmi uz visām nozarēm, proti, to, ka tās neaprobežojas ar finanšu pakalpojumiem un var aptvert visas ekonomikas nozares un sabiedrību, Komisija jau ir veikusi pasākumus, lai ieviestu ES blokķēžu iniciatīvu, izveidojot ES Blokķēžu novērošanas centru un forumu. Šīs iniciatīvas ietvaros tiks ierosinātas darbības, finansēšanas pasākumi un sistēma, lai nodrošinātu mērogojamību, attīstītu pārvaldību un standartus un atbalstītu sadarbību. Tā ir starpnozaru iniciatīva, un ir gaidāms, ka tā ļaus agrīni pārņemt šo tehnoloģiju finanšu nozarē un palielināt Eiropas konkurētspēju un tehnoloģisko līderību sasaistē ar citām darbībām šajā rīcības plānā (proti, ES finanšu jomas tiesību aktu

³³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/pre-information-notice-eu-blockchain-observatory-forum>.

³⁴ Direktīva 2013/50/ES.

piemērotības pārbaudi). Tajā arī par pamatu tiks izmantotas pilotdarbības, kas tiek atbalstītas ar programmu “Apvārsnis 2020” un tiks izvērstas 2018.–2020. gadā. Komisija ir arī izveidojusi saikni ar Starptautiskās Standartizācijas organizācijas 307. tehnisko komiteju blokķēžu un sadalītās virsrāmātas tehnoloģiju jomā. Eiropas standartizācijas organizācijas³⁵ ir aicinātas uzņemties vadību, lai apzinātu blokķēžu īpašās ES iezīmes.

³⁵ CEN, CENELEC un ETSI.

6. ierāmējums

1. Komisija 2018. gada 2. ceturksnī publiski apspriedīs tādas regulētās informācijas turpmāku digitalizāciju, kura attiecas uz ES regulētu tirgu biržas sarakstos iekļautiem uzņēmumiem, tostarp Eiropas Finanšu pārredzamības vārtejas iespējamo īstenošanu, pamatojoties uz sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju.
2. Komisija turpinās izstrādāt visaptverošu stratēģiju attiecībā uz sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju un blokkēdēm, ņemot vērā visas attiecīgās juridiskās sekas un pievēršoties visām ekonomikas nozarēm, tostarp finanšu pamattehnoloģiju un regulējuma pamattehnoloģiju lietojumprogrammām ES.
3. Komisija 2018. gada februārī atvēra ES Blokkēžu novērošanas centru un forumu, kā arī laida klajā pētījumu par ES publiskas blokkēžu infrastruktūras ekonomisko pamatojumu pārrobežu pakalpojumu attīstīšanai. Tiks novērtēts, vai blokkēdes var izmantot kā digitālo pakalpojumu infrastruktūru Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta ietvaros. Ar ES Novērošanas centra un foruma un Eiropas standartizācijas organizāciju atbalstu Komisija turpinās novērtēt juridiskos, pārvaldības un mērogojamības jautājumus un atbalstīt sadarbības un standartizācijas centienus, turpinot arī izvērtēt blokkēžu izmantošanas gadījumus un to lietojumprogrammas nākamās paaudzes interneta kontekstā.

2.4. Regulatoru un uzraudzības iestāžu spēju un zināšanu veidošana ES Finanšu tehnoloģijas laboratorijā

Daži no būtiskiem šķēršļiem, kas liedz finanšu nozarei pārņemt jaunu tehnoloģiju, ir šādi: nav noteiktības un pamatnostādņu par tehnoloģijas izmantošanu, sadrumstalotība, kā arī vienotu pieeju trūkums valsts regulatoru un uzraudzības iestāžu starpā.

Daži tehnoloģiju nodrošinātāji jau veic pasākumus, lai informētu regulatorus un uzraudzības iestādes par savu tehnoloģiju veidu un to piemērošanu finanšu nozarē. Tomēr daudzas iestādes negribīgi apgūst apmācību vai iesaistās apspriedēs, ja tās vada izraudzītie pārdevēji.

Komisija izveidos ES Finanšu tehnoloģijas laboratoriju, lai uzlabotu regulatīvo un uzraudzības spēju un zināšanas par jaunām tehnoloģijām. Šajā nolūkā tiks rīkoti demonstrējumi un ekspertu apspriedes nekomerciālā, neitrālā finanšu tehnoloģijas laboratorijā. Laboratorijā tiks apvienoti vairāki pārdevēji, jo īpaši no ES, un regulatori un uzraudzības iestādes, kam būs iespēja darīt zināmas un apspriest bažas saistībā ar regulējumu un uzraudzību.

Varētu pievērsties šādām tehnoloģijām:

- autentifikācijas un identifikācijas tehnoloģijām;
- īpašiem gadījumiem, kad izmanto sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju, mākoņtehnoloģiju, mašīnmācīšanos un mākslīgo intelektu;
- lietojumprogrammu saskarnēm un atvērtiem banku standartiem, un
- regulējuma tehnoloģijai.

7. ierāmējums

Komisija vadīs ES Finanšu tehnoloģijas laboratoriju, kurā Eiropas un valstu iestādes būs aicinātas sadarboties ar tehnoloģijas risinājumu nodrošinātājiem neitrālā, nekomerciālā telpā mērķorientētās sesijās par konkrētām inovācijām, sākot no 2018. gada 2. ceturkšņa.

2.5. Tehnoloģijas piesaiste, lai atbalstītu privāto ieguldījumu produktu izplatīšanu vienotajā tirgū

Mūsdienās privātos ieguldītājus, kas iesaistās kapitāla tirgos, nepatīkami pārsteidz ar ieguldījumu produktiem saistītā sarežģītība, izmaksas un neskaidrība. Ir gūts nozīmīgs progress privāto ieguldījumu produktu salīdzināmības uzlabošanā, jo īpaši nosakot informācijas izpaušanas prasības. Lai gan tam vajadzētu uzlabot produktu kvalitāti, privātajiem ieguldītājiem joprojām rodas būtiskas meklēšanas izmaksas, lai atlasītu vispiemērotāko ieguldījumu produktu.

Tāpēc, palielinot pārredzamību, lai sekmētu konkurenci un palielinātu izvēles iespējas privātajiem ieguldītājiem kapitāla tirgos, par pamatu būtu jāizvēlas datos bāzēti risinājumi, kuros izmanto jaunas, efektīvākas tehnoloģijas, kas nodrošina, ka informācija ir pilnīga, salīdzināma un viegli pieejama. Šādu rīku pamatā varētu būt publiski pieejama informācija, un tie varētu nodrošināt lietotājdraudzīgu saskarni, kas sasaista pašreizējās datubāzes vai digitālos rīkus, piemēram, tiešsaistes kalkulatorus, salīdzināšanas rīkus, automatizētos konsultantus vai fondu lielveikalus. Šajā nolūkā ir jāiegulda liels darbs, lai nodrošinātu datu kopu sadarbību un atbilstošu algoritmu izstrādi, vienlaikus pārlicinoties, vai rezultāti tiek atspoguļoti godīgi un viegli saprotami. Tāpēc Komisija izvērtēs pašreizējo vispārējo stāvokli un situāciju attiecībā uz tehnoloģijas virzītām digitālām saskarnēm, kas palīdz privātpersonām atrast piemērotus un rentablus privāto ieguldījumu produktus ES kapitāla tirgos.

3. FINANŠU SEKTORA DROŠĪBAS UN INTEGRITĀTES UZLABOŠANA

Kiberdrošība joprojām ir galvenā ES politikas rīcības joma, un ES finanšu sektora noturības pret kiberuzbrukumiem uzlabošana ir viena no Komisijas politikas prioritātēm. Tomēr, ņemot vērā vērienīgos kiberuzbrukumus, ir pastāvīgi jānodrošina sistēmu noturība un integritāte. Tā kā kiberdraudi notiek pārrobežu līmenī, ir ļoti lielā mērā jāaskaņo valstu regulatīvās un uzraudzības prasības. Finanšu sektors kļūst arvien atkarīgāks no digitālās tehnoloģijas, tāpēc ir būtiski nodrošināt tā drošumu un noturību. Šajā saistībā Komisija atzīst, ka ir svarīgi digitālajos pakalpojumos iekļaut integrētās drošības pieeju, un jau ir nākusi klajā ar priekšlikumu³⁶ izveidot ES sertifikācijas satvaru IKT drošības produktiem un pakalpojumiem.

Finanšu sektors ir labāk sagatavots nekā citi sektori, tomēr pret to arī tiek vērsts visvairāk uzbrukumu. Darbības un kiberdrošības riski rada pieaugošus draudus finanšu sistēmas stabilitātei un grauž uzticību, kas ir būtiska mūsu finanšu tirgiem. Atzīstot potenciālos draudus

³⁶ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par ENISA — ES Kiberdrošības aģentūru — un Regulas (ES) 526/2013 atcelšanu un par informācijas un komunikācijas tehnoloģiju kiberdrošības sertifikāciju ("Kiberdrošības akts")

finanšu sektora stabilitātei, Eiropas Parlaments ir aicinājis Komisiju “noteikt kiberdrošību par galveno prioritāti finanšu tehnoloģijas rīcības plānā”³⁷. Atkārtotie kiberincidenti, kas veikti, ļaunprātīgi izmantojot būtiskos drošības trūkumus sistēmās un organizācijās, apliecina, cik kritiski būtiska nozīme ir kiberhigiēnas pamatprasību ievērošanai³⁸ jebkurā organizācijā. Lai nodrošinātu integritāti, būtiska nozīme ir stingrākiem kiberhigiēnas pasākumiem un prasībām. Tomēr tas, ciktāl uzņēmumiem piemēro kiberhigiēnas standartus un ciktāl tie savā organizācijā nostiprina šādus standartus, visā ES atšķiras un ir lielā mērā atkarīgs no nozares un valstu prakses. ES līmenī pašreizējos tiesību aktos finanšu pakalpojumu jomā, jo īpaši tajos, kuri attiecas uz finanšu tirgus infrastruktūrām un maksājumiem, jau ir ietvertas konkrētas prasības par IT resursu un sistēmu integritāti un to pārvaldību. Citās jomās prasības ir vispārīgākas, piemēram, attiecībā uz darbījumbarbības nepārtrauktību vai vispārējo darbības risku.

Dalībvalstīs pašlaik tiek transponēti direktīvā par tīklu un informācijas sistēmu drošību³⁹ (NIS) paredzētie noteikumi par drošības prasībām citu finanšu pakalpojumu jomās. Tomēr ES finanšu sektora tiesību aktos joprojām var būt trūkumi, kas jānovērš, lai uzlabotu sektora noturību. Pirms šādas rīcības īstenošanas rūpīgi jāizvērtē uzraudzības prasības un prakse⁴⁰. Tādējādi var identificēt vispārējo prasību piemērošanas paraugpraksi.

Kiberdrošības uzlabošanā būtiska nozīme ir arī draudu izlūkinformācijas pieejamībai un informācijas apmaiņai. Ciešāka sadarbība un koordinācija draudu izlūkinformācijas apmaiņā ES finanšu sektorā palīdzēs novērst un mazināt kiberdraudus. Daži respondenti finanšu tehnoloģijas apspriešanā pauda bažas, ka kiberdraudu informācijas apmaiņu varētu ierobežot tiesību akti. Piemēram, tā varētu nebūt saderīga ar Vispārīgo datu aizsardzības regulu. Tomēr šajā regulā ir atzīts, ka personas datu apstrāde, kas ir vajadzīga un samērīga, lai nodrošinātu tīklu un informācijas drošību, ietver leģitīmas intereses.

Uzraudzības iestādes arvien biežāk veic ielaušanās un noturības testēšanu, lai novērtētu kiberaizsardzības pasākumu un drošības prasību efektivitāti. Stingrā testēšana jau ir nozares paraugprakse, un testus un testēšanas kārtību arvien biežāk apstiprina iestādes. Tā kā finanšu iestādes un finanšu tirgus infrastruktūras darbojas pāri robežām, tiek uzskatīts, ka testēšanas sistēmu pavairošana nevajadzīgi palielina izmaksas un, iespējams, palielina riskus. Ieinteresētās personas uzsvēra vajadzību vairāk Eiropas līmenī koordinēt regulējumu un uzraudzību. Tās norādīja, ka šāda koordinācija būtu jāapvieno ar ciešāku sadarbību starp jurisdikcijām un savstarpēju palāvību starp iestādēm attiecībā uz testa rezultātiem, kuru sensitivitāte ir jāaizsargā. Šajā saistībā Komisija uzskata, ka ECB, EUI un valsts uzraudzības iestāžu centieni, piemēram, izstrādāt ES mēroga testēšanas sistēmu ētikas sarkanai komandai, kuras pamatā ir draudu izlūkdati [*Threat Intelligence Based Ethical Red Teaming (TIBER-EU)*], ir daudzsoļi. Nozīmīgu finanšu tirgus dalībnieku kiberneturības novērtēšanai ES

³⁷ “Ziņojums par FinTech: tehnoloģijas ietekme uz finanšu sektora nākotni”; Ekonomikas un monetārā komiteja, referente: Cora van Nieuwenhuizen, 2016/2243(INI), 2017. gada 28. aprīlis.

³⁸ ENISA, *Review of the Cyber Hygiene practices*, 2016. gada decembris, 14. lpp., [pieejams šeit](#).

Kiberhigiēna ir pamatprincipi, kas saistīts ar informācijas drošību (.), ir pielīdzināma vienkāršu rutīnas pasākumu ieviešanai, lai mazinātu kiberdraudu radītos riskus. Pamatā pieņem, ka laba kiberhigiēnas prakse var palielināt uzņēmumu “imunitāti”, mazinot risku, ka neaizsargāta organizācija tiks izmantota, lai pastiprinātu uzbrukumus vai apdraudētu piegādes ķēdi.

³⁹ Direktīva (ES) 2016/1148.

⁴⁰ Finanšu stabilitātes padome, *Stocktake of publicly released cybersecurity regulations, guidance and supervisory practices*, 2017. gada oktobris, 65.–70. lpp., [pieejams šeit](#) (turpinājums sekos).

finanšu sektorā ir potenciāls efektīvi un reālistiski identificēt visas ES finanšu sistēmas stabilitātes un integritātes neaizsargātības aspektus.

Stabilas kiberneturības nodrošināšanai ir vajadzīga kolektīva un plaša pieeja, kā arī efektīva apmācība un izpratnes veidošanas darbības. Šajā nolūkā Komisija nesēn ir pieņēmusi Digitālās izglītības rīcības plānu, lai uzlabotu digitālās prasmes visā Eiropā, tostarp attiecībā uz kiberdrošību⁴¹. Ņemot vērā kiberdraudu globalitāti, ir kļuvis skaidrs, ka šādu risku novēršanā būtiska ir starptautiskā sadarbība; šā iemesla dēļ Komisija aktīvi iesaistās G20 un G7 darbā par finanšu pakalpojumu kiberdrošības jautājumiem.

8. ierāmējums

- 1. Komisija 2018. gada 2. ceturksnī organizēs publiskā un privātā sektora darbsemināru, lai izpētītu un novērtētu šķēršļus, kas ierobežo kiberdraudu informācijas apmaiņu starp finanšu tirgus dalībniekiem, un apzinātu iespējamus risinājumus, vienlaikus nodrošinot, ka tiek ievēroti datu aizsardzības standarti.**
- 2. Komisija aicina EUI līdz 2019. gada 1. ceturksnim apzināt pašreizējo uzraudzības praksi finanšu sektoros saistībā ar IKT drošības un pārvaldības prasībām un — attiecīgā gadījumā — a) apsvērt iespēju izdot pamatnostādnes, kas vērstas uz uzraudzības konvergenci un IKT riska pārvaldības un mazināšanas prasību izpildi ES finanšu sektorā, un, b) ja nepieciešams, sniegt Komisijai tehnisku padomu par to, vai ir vajadzība ieviest uzlabojumus tiesību aktos.**
- 3. Komisija aicina EUI līdz 2018. gada 4. ceturksnim izvērtēt, kādas izmaksas un ieguvumus radīs saskaņotas kiberneturības testēšanas sistēmas izstrāde nozīmīgiem tirgus dalībniekiem un infrastruktūrām visā ES finanšu sektorā.**

SECINĀJUMI

Finanšu tehnoloģijas straujā attīstība izraisa strukturālas pārmaiņas finanšu sektorā. Tik strauji mainīgā vidē pārlietu preskriptīvs un stingrs regulējums ir saistīts ar nevēlamu rezultātu risku. Tomēr pastāv arī riski, ka gadījumā, ja politikas un regulatīvā sistēma netiks atjaunināta, ES finanšu pakalpojumu sniedzēji atradīsies neizdevīgā situācijā tirgū, kas kļūst arvien globālāks. Piemēram, attiecībā uz kiberdrošību pastāv arī iespēja, ka riski netiks novērsti.

⁴¹ Digitālās izglītības rīcības plāna 7. darbības mērķis ir risināt ar digitālo pārveidi saistītās problēmas un šajā saistībā sākt i) ES mēroga izpratnes veidošanas kampaņu, kas vērsta uz pedagogiem, vecākiem un izglītojamiem, lai veicinātu drošību tiešsaistē, kiberhigiēnu un medijpratību, un ii) kiberdrošības mācīšanas iniciatīvu, pamatojoties uz satvaru pilsoņu digitālai kompetencei, lai sniegtu cilvēkiem iespēju izmantot tehnoloģijas pārliecinoši un atbildīgi.

Šis finanšu tehnoloģijas rīcības plāns apvieno gan atbalstošus pasākumus, lai palīdzētu ieviest finanšu tehnoloģijas risinājumus, gan aktīvus pasākumus, lai sekmētu un stimulētu jaunus risinājumus un apņēmīgi vērstos pret jauniem riskiem un problēmām. Komisija ir izklāstījusi savus plānus turpmākam darbam, lai iespējotu, pārvaldītu un, ja iespējams, veicinātu inovāciju finanšu sektorā, vienmēr nodrošinot finanšu stabilitāti, kā arī ieguldītāju un patērētāju augstu aizsardzības līmeni. Tas ir svarīgs pīlārs plašākā stratēģiskā pieejā attiecībā uz regulējumu pēckrīzes vidē. Mērķis ir trīskāršs, proti, nodrošināt straujus panākumus tehnoloģijā ES ekonomikas, iedzīvotāju un nozares interesēs, veicināt konkurētspējīgāku un inovatīvāku Eiropas finanšu sektoru un nodrošināt ES finanšu sistēmas integritāti.